

A PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
„ÉRZÉKENY EGYETEM” KONCEPCIÓJA

**A FOGYATÉKKAL ÉLŐ HALLGATÓK INTEGRÁLT OKTATÁSI ÉS SZOLGÁLTATÁSI
STRATÉGIÁJA**

Pécs, 2014. augusztus 31.

1. Célok, misszió

A Pécsi Tudományegyetem arra törekszik, hogy egyenlő oktatási, kutatási és részvételi lehetőséget teremtsen minden fogyatékkal élő számára. Ennek érdekében olyan politikát kíván folytatni, amely lehetővé teszi, hogy bármely fogyatékkal élő egyetemi polgár részt vehessen az Egyetem hivatalos programjaiban és tevékenységében és megakadályozza, hogy fogyatékosága miatt bármely egyetemi polgár bármilyen tevékenységből vagy programból kizárható legyen vagy kizáródjék. Ennek a politikának megvalósítása érdekében a PTE arra törekszik, hogy elhárítson minden olyan meglévő fizikai, tevékenységbeli, magatartási és egyéb akadályt, amely a fogyatékkal élők egyetemi programokból vagy tevékenységekből történő bármilyen fokú kizárását vagy kizáródását válthatja ki. A fenti elvek érvényesülését szem előtt tartva az Egyetem folyamatosan öröködik annak érdekében, hogy a fogyatékkal élő hallgatók általános érvényű egyenlő hozzáféréseinek útjába ne lehessen semmiféle fizikai összetevőkből vagy társadalmi értékítéletből illetve magatartásból eredő akadályt állítani.

A fogyatékkal élők jogainak biztosítása során törekedni kell arra, hogy a kitűzött célok az érintettek teljes jogú részvételével és integrációjával valósuljanak meg, az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény szellemében. El kell kerülni azt, hogy a fogyatékkal élők számára nyújtott lehetőségek a programok vagy tevékenységek elkülönülésével, megkettőzésével diszkriminatív jelleget öltsenek, vagyis arra kell törekedni, hogy az érintettek jogainak biztosítása elsősorban kiegészítő és támogató jelleggel, teljes integrációjuk, egyenrangú részvételük révén valósuljon meg. A teljes jogú részvétel biztosítása csak az Egyetem minden polgárának, legyen az oktató, kutató, hallgató vagy adminisztratív alkalmazott és minden szervezeti egységének együttes erőfeszítésével és elkötelezettségével valósulhat meg. Ennek érdekében az Egyetem teljes körűen megismerteti a fogyatékkal élők integrálásával, támogatásával kapcsolatban kialakított politikájának céljait az Egyetem dolgozóival és elvárja tőlük, hogy úgy tanúsítsanak a célok eléréséhez szükséges magatartást, hogy tevékenységük, illetve szolgáltatásuk magas színvonala ne csökkenjen.

Ezen célok elérése érdekében a Pécsi Tudományegyetem „Érzékeny Egyetemenként” definiálja magát.

„Érzékeny Egyetem”

Az „Érzékeny Egyetem” alapvetően a fogyatékkal élő és a speciális képzési igényű hallgatókra, de a megváltozott munkaképességű munkatársakra is koncentrál. (A PTE ez idő szerint 50 fő megváltozott munkaképességű munkatársat foglalkoztat.) A PTE élen jár a társadalmi felelősségvállalás terén, különös tekintettel a fogyatékosággal élő hallgatóira; jelenleg 300 felett van a speciális képzési igényű hallgatóink száma. Ez a szám a legmagasabb az ország felsőoktatási intézményei viszonylatában, nem kis mértékben a már meglévő szolgáltatásainknak köszönhetően. Ahhoz, hogy a PTE befogadó, integráló egyetemenként országos példává is váljon, fontosnak tartjuk a speciális oktatási igényű diákok megszólítását hazánk minél nagyobb részén. Fogyatékkal élő hallgatóink számának további növelése érdekében a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ közreműködésével felhívjuk a közoktatási intézmények figyelmét a PTE-n elérhető, fogyatékkal élők számára biztosított szolgáltatásokra, valamint a beiskolázási kampány során nyújtott pályaorientációs programokat kiterjesztjük a speciális képzési igényű diákokra is. Különböző pályázati lehetőségek segítségével (EVS, Erasmus) elősegítjük a fogyatékkal élő hallgatók külföldre, illetve külföldi fogyatékos hallgatók egyetemünkre kerülését. Szükséges a PTE speciális szolgáltatásainak, a PTE Támogató

Szolgálatok szolgáltatásainak kibővítése. Ha a fogyatékos hallgató az oktatás mellett a szabadidő igényes eltöltéséhez is hozzáférhet, teljes jogú egyetemi polgárrá válhat, ezáltal másodrendű körülmény lesz maga a fogyatékos. Ennek érdekében megoldandó feladat a fogyatékkal élő hallgatók egész napra, illetve a hétvégére is kibővített ellátása a Támogató Szolgálat keretein belül, azért, hogy biztosítsuk az egyetemi, illetve a városban elérhető kulturális, rekreációs programokhoz az egyenlő hozzáférés lehetőségeit. Folytatjuk egyetemünk fizikai és infokommunikációs akadálymentesítését. Segítjük a speciális képzési igényű hallgatóink elhelyezkedését is, aminek kapcsán Támogató Szolgálatunkon belül munkaerő-piaci információszolgáltatásra, munkaerő-piaci szolgáltatások kialakítására kerül sor. Ennek érdekében megszólítjuk a régió munkaadót, tájékoztatjuk őket a magasan kvalifikált megváltozott munkaképességű emberek alkalmazásának előnyeiről. Volt hallgatóink integrációja érdekében fogyatékos emberek bevonásával élményalapú érzékenyítő tréningeket szervezünk az őket alkalmazó munkáltatóknál, ezzel párhuzamosan tréningekkel készítjük fel végzős hallgatóinkat a nyílt munkaerőpiacon történő elhelyezkedésre. Munkaerő-piaci szolgáltatásaink nem csupán a régió munkaadóra terjednek ki, hanem ennek segítségével bővíteni tudjuk megváltozott munkaképességű munkatársaink számát, akik munkakörelemzés és az adott munkakörre való felkészítés segítségével értékes és alkotó munkát végezhetnek egyetemünkön.

2. Az „Érzékeny Egyetem” koncepció által érintett területek

a. Akadémiai tevékenység, oktatás

Minden fogyatékkal élő hallgatónak törvényben biztosított joga az oktatási lehetőségekhez való egyenlő hozzáférés. Ez csak egyénre szabva biztosítható, ezért a fogyatékos jellegét minden hallgatónak megfelelő dokumentumokkal egyedileg szükséges igazolni vagy bizonyítani, hogy a speciális vagy kiegészítő szolgáltatások ehhez illeszthetők legyenek. Meggondolandó, hogy az Egyetem erre hivatott szakemberek segítségével határozza meg a különleges bánásmódok vagy eljárások körét. A speciális vagy kiegészítő szolgáltatások kiterjedhetnek a következő hagyományosnak tekinthető területekre és tanteremben biztosítható eszközökre:

- tanulási tanácsadás
- tutorálás
- együttműködés a tanulásban
- egyéni konzultáció tanulási, tanulótervezési, számonkérési ügyekben
- sajátos tanulási nehézségek felderítése és segítségnyújtás a leküzdésükben
- egyénre szabott számonkérési rend vagy mód
- a számonkérésre rendelkezésre álló idő meghosszabbítása
- a számonkérés közben biztosított szünetek (fáradtság, éhség, egészségügyi szükségletek, stb. miatt)
- szövegszerkesztővel rendelkező számítógép vagy laptop használat engedélyezése osztálytermi írásbeli vizsgákon
- alternatív médiumok használatának engedélyezése a számonkérés során
- hallássegítő auditív eszközök használatának engedélyezése
- csökkentett óraterhelés, esetenkénti hiányzások engedélyezése
- jelnyelvi tolmácsolás engedélyezése
- hallás után feliratozó számítógép használata
- felolvasó számítógép használata
- digitális toll és digitális papír használata
- stb.

A tanteremben is használható speciális eszközök vagy az ott igénybe vehető speciális segítség előnye az, hogy a lehető legteljesebb mértékben biztosítja a fogyatékkal élő hallgató integrációját, a szegregáció elkerülését. Ugyanakkor a mobilitás korlátozottsága vagy egyéb tényezők miatt helyhez kötött hallgatók oktatásában hatékonyan használhatók az újszerűnek tekinthető, távoli hozzáférést biztosító tanítási és tanulási módszerek:

- a tanórák kép- vagy hanghordozásra alkalmas eszközre történő rögzítése
- a tanórák online közvetítése az interneten keresztül
- online kurzusok biztosítása
- online tutorálás és konzultáció biztosítása
- online számonkérési formák alkalmazása
- alternatív média központ felállítása (elektronikus anyagok biztosítása nyomtatott helyett vagy megfordítva; különlegesen nagyméretű betűkkel nyomtatott segédanyagok, Braille írással készült anyagok, Braille írásra transzformáló számítógépes programok, Braille nyomtatók, felolvasógépek stb.)

A hallgató fogyatékoságának igazoltsága esetén indokolt lehet az oktatáshoz kapcsolódó adminisztratív vagy kiegészítő szolgáltatások igénybevétele során biztosított előny:

- előzetes kurzusfelvétel lehetővé tétele a megfelelő órarend kialakítása érdekében
- online kapcsolattartás és ügyintézés tanulmányi ügyekben

A fogyatékkal élők lehetőségeinek teljessé tételéhez szükséges az oktatáshoz közvetetten kapcsolódó nem tantervi programok és szolgáltatások elérése is. A felsőoktatás folyamatának a tantermen kívüli tapasztalatszerzés is sajátos és fontos része. A különböző egyetemi események látogatása, a hallgatói csoportok találkozóinak, valamint a városban található különböző programoknak az elérése az egész napos és hétvégén is működő szolgáltatást megszervező – akár elektronikusan is elérhető - Támogató Szolgálat segítségével történik, amely előzetes bejelentkezés alapján képes a hallgató helyszínre juttatására és a megfelelő tárgyi feltételek biztosítására.

b. Mindennapi életvitel

Az oktatás folyamatához való hozzáférés egyenlő esélyének megteremtése mellett létfontosságú, hogy a fogyatékkal élő hallgatók mindennapi életükben és életviteli döntéseikben is olyan segítséget kapjanak, amely lehetővé teszi számukra az önálló, felelős életvezetést. Ez elsősorban a különböző területekre kiterjedő olyan szakszerű tanácsadás segítségével képzelhető el, amelyet részben speciális szakemberek, részben önkéntes hallgatói segítők folytathatnak. A mindennapi élet teljességéhez tartoznak az Egyetem keretei között szervezett sport és egyéb tevékenységek illetve programok is.

A tanácsadások és speciális programok köre többek között a következő területekre terjedhet ki:

- Pénzügyi források és mindennapi pénzügyi menedzsment (a speciális ösztöndíjak, támogatások, kedvezmények, előnyös pénzügyi megoldások felderítése és megismertetése, pénzügyi-gazdálkodási tanácsadás stb.);
- Személyre szóló segítség és támogatás (személyes életviteli, egészségügyi és pszichológiai, konfliktuskezelési tanácsadás, esetleg rendszeres egészségvizsgálat, gyógytorna, segédeszközkezelés stb.);
- Felsőbb éves hallgatók mentori segítsége;
- Sajátos igényű sport és testnevelési programok (a rendszeres testnevelési programok megszervezése mellett speciális sportolási lehetőségek biztosítása, versenyek szervezése, esetleg a paraolimpiai felkészítés rendszerének kialakítása a PTE aktív és visszavonult

paraolimpikonjainak segítségével);

- Célzott webes információ szolgáltatás (a fogyatékkal élőkre vonatkozó jogszabályoktól kezdve, a fogyatékkal élők szervezetein és érdekvédelmén, az elérhető forrásokon keresztül a programokig terjedően mindenre kiterjedő információk);
- Karrier tanácsadás, a diploma után élet tervezése (a végzés után elérhető munkalehetőségek, életviteli lehetőségek megismertetése, felkészítés az önálló életre).

c. Lakás, lakhatás

A fogyatékkal élők mindennapi életvitele gyakran speciális lakáskörülményeket követel meg. Ezek a specialitások kiterjedhetnek a lakás beosztásától kezdve egészen az onnan történő kapcsolattartás lehetőségéig. Amennyiben az Egyetem célja a fogyatékkal élő hallgatók lehető legteljesebb integrációja, akkor olyan lakhatási lehetőséget kell az érintettek számára biztosítani, amely egyrészt bekapcsolja őket a hallgatói közösségekbe, másrészt kielégíti azokat a speciális követelményeket, amelyek a gördülékeny mindennapi életvitelükhöz szükségesek. Ezt legjobban speciális, de nem elkülönült kollégiumi elhelyezéssel lehet megoldani.

- Meg kell vizsgálni, hogy a jelenlegi feltételek mellett hogyan alakítható ki a kollégiumokban az egyes fogyatékkal élő típusokba tartozó hallgatók számára megfelelő elhelyezés. (Itt gondolhatunk a küszöbmentes közlekedéstől kezdve a megfelelő ajtószélességen át egészen a speciális mellékhelyiségekig, a megfelelően kiépített segélykérő rendszeren, amely akár az éjszakai segítségnyújtásra is kiterjed.)
- Ki kell alakítani egy olyan segítő hálózatot, amely a fogyatékkal élők mindennapi tevékenységében (bevásárlás, személtelvitel, bizonyos háztartási eszközök használata stb.) vagy különleges, számukra nehezen megoldható helyzetekben szükség esetén segítséget nyújthat, kiemelve a kollégiumokban az éjszakai segítségkérésre a lehetőség megteremtését.

d. Mozgás, helyváltoztatás

A fogyatékkal élő hallgatók és munkatársak jelentős részének olyan mozgásszervi problémái vannak, amely megfelelő feltételek hiányában nehezen elérhetővé vagy elérhetetlenné teszi számukra az Egyetem egyes helyiségeit és programjait. Ahhoz, hogy az ilyen hallgatók valóban integrálódjanak és teljes hallgatói életet éljenek, alapvető fontosságú az Egyetem akadálymentesítésének lehető legteljesebb megoldása. Annak ellenére, hogy törvényi előírások is megkövetelik a közintézmények akadálymentesítését, Egyetemünk sem kivétel abban a tekintetben, hogy gyakran források, de gyakran csak kellő figyelem hiányában korántsem teljes az akadálymentesítés.

A probléma megoldása érdekében:

- a fogyatékkal élők szervezeteinek szakértőinek, valamint maguknak a fogyatékos embereknek a segítségét igénybe véve az Egyetem teljes területén fel kell mérni, hogy hol milyen jellegű akadálymentesítésre van szükség,
- meg kell vizsgálni, hogy milyen építészeti/műszaki megoldások segítségével és milyen költséggel orvosolhatók a problémák,
- megfelelő prioritási sorrendet felállítva meg kell tervezni az akadálymentesítés ütemezését,
- meg kell vizsgálni, hogy milyen pályázati lehetőségek vannak vagy milyen pályázati lehetőségek generálhatók a kérdés megoldására.

A fogyatékkal élők számára komoly kihívást jelenthet az is, hogy a PTE területileg szétszórt, számos egymástól távol eső épületben működik. Többnyire elkülönül egymástól az oktatás, a kutatás, a

gyógyítás és az adminisztráció helye. Szükségszerűen meg kell tehát oldani az épületek közötti mobilitás kérdését is. Ennek érdekében:

- el kell készíteni és elektronikus - internetes és telefonos applikációval -, illetve nyomtatott formában elérhetővé kell tenni az Egyetem épületeinek a mozgásukban korlátozottak számára is értelmezhető hozzáférési térképét,
- el kell készíteni az Egyetem szabadterei területeinek a mozgásukban korlátozottak számára fontos információkat tartalmazó térképét (lépcsők, lejtők, akadályok feltüntetésével és az ajánlott útvonalak jelzésével)
- ahol szükséges meg kell szervezni a személyes segítőik rendszerét és ismertetni kell annak módját, elérhetőségét a térképen fel kell tüntetni
- Pécs városával kooperálva törekedni kell a fogyatékkal élők egyes telephelyek közötti mozgási lehetőségeinek megteremtésére, kiegészítve a Támogató Szolgálat már meglévő szolgáltatásait (megfelelő buszok, megállók, hangalapú információközlés, Braille írásos információs táblák, vakvezető járdasávok, kerekesei kocsis szállításra alkalmas taxik támogatása.)

3. Szervezet, kommunikáció

Megfelelő szervezeti keretek nélkül a fenti célok nem érhetőek el. Az előrelépés érdekében nem szükséges azonban új szervezeti egység létrehozása, hiszen a legtöbb probléma megoldható a feladatok munkakörökbe iktatásával, felelősök kijelölésével vagy önkéntes – elsősorban hallgatói – hálózat(ok) létrehozásával. Egyetemi szinten legfeljebb egy, kizárólag a fogyatékkal élők problémáival foglalkozó, a belső megbízottakkal és önkéntesekkel, illetve a külső érdekvédelmi szervezetekkel és esetleg az illetékes hatóságokkal kapcsolatot tartó személy alkalmazására lehet szükség. A jelenleg is működő Támogató Szolgálat tevékenysége kibővíthető, megszerzett tapasztalatai hasznosíthatók.

A szervezet és működés alakítása során a szolgáltatásokat igénybevevő hallgatók (és dolgozók) visszajelzései alapján kívánjuk javítani és fejleszteni szolgáltatásainkat, egyetemünk minőségirányítási rendszerének részeként.

A fogyatékkal élők integrálásában, életük lehető legteljesebbé tételében igen nagy szerepe van az összes egyetemi polgárnak. Így az Egyetem hallgatóinak és alkalmazottainak szemléletváltozása, megfelelő magatartása és viselkedése nélkül gyakran még a fogyatékkal élők életét megkönnyítő fizikai eszközök használata sem lehetséges, nem is szólva a testi jólétüket és lelki egyensúlyukat megalapozó körülményekről. A helyes, egyetemi polgárokhoz méltó szemlélet és magatartás kialakítása érdekében alkalmazottak és hallgatók számára megismerhetővé és világossá kell tenni a PTE fogyatékkal élőkkel kapcsolatos politikájának céljait, alapelveit és eljárásait, érzékenyítő programok megszervezésével pedig közelebb lehet hozni a fogyatékos emberek mindennapjainak világát.

4. Együttműködés Pécs Megyei Jogú Várossal, a térség gazdaság szereplőivel

Nemzeti Paraspport Központ létrehozása

Egy nemzeti ügyeket szolgálni kívánó egyetem egyik talán legmerészebb, de ugyanakkor legméltóságtelesebb célja lehet, hogy – Nemzeti Paraspport Központ néven – az ország, de legalább a Dunántúl paraspport központjává váljon. Meg kell találni sérült hallgatóink és jövőbeli sérülésekkel küzdő egyetemistáink számára azokat az amatőr, illetve tömegsport lehetőségeket, amelyek keretében

ők is teljes értékű sportolási lehetőségekhez juthatnak, illetve a már versenyeken résztvevő parasportolóknak a PTE-n kell tanulási, sportolási lehetőséget biztosítani. Támogatjuk parasport szakosztály létrehozását. Szándékunkról a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ (KLIK) oktatási hálóján keresztül az alapfokú és a középfokú iskolák is tájékoztathatók, egy felmérés után kialakítható a célcsoportot képző sportágak és versenyzők köre. A parasportban is jeleskedő hallgatók számára speciális szolgáltatásokat biztosítunk. A parasport tudományos hátterét jelenti az orvos- és egészségtudományok területén folytatott oktatás és kutatás, a sportorvoslás, gyógytorna, rekreáció.

Bővíteni kell a kapcsolatokat Pécs Városában tevékenykedő szociális alap- és szakosított szolgáltatásokat nyújtó szervezetekkel, a fogyatékos emberek érdekvédelmi egyesületeivel. Csatlakozni kívánunk Pécs Megyei Jogú Város Helyi Esélyegyenlőségi Programjához, illetve annak Intézkedési Tervéhez a Fogyatékkal élők helyzete esélyegyenlősége körében, ezzel is erősítve a város és az egyetem együttműködését a fogyatékos és megváltozott munkaképességű embereket érintő programokban.

Az Egyetem kiemelten fontosnak tartja, hogy segítse a fogyatékkal élő hallgatóinak elhelyezkedését, valamint a saját munkaszervezetének vizsgálatát a megváltozott munkaképességű emberek foglalkoztatási lehetőségeinek bővítése érdekében is. Ebből a célból folyamatos munkakör-elemzéseket végzünk egyetemünkön a megfelelő munkahelyek kialakítása érdekében és megszólítjuk a régió munkaadóit, tájékoztatjuk őket a magasan kvalifikált megváltozott munkaképességű emberek alkalmazásának előnyeiről. Volt hallgatóink integrációja érdekében élményalapú érzékenyítő tréningeket szervezünk fogyatékos emberek bevonásával az őket alkalmazni kívánó munkáltatóknál, ezzel párhuzamosan tréningekkel készítjük fel végzős hallgatóinkat a nyílt munkaerőpiacon történő elhelyezkedésre.